

**Sprawozdanie z cyklu seminariów
nt. wzajemnego oddziaływania prawa konkurencji
i prawa pracy w czasach „platformizacji”,
lipiec 2022–wrzesień 2023, Warszawa/Rzeszów – Porto**

**Report on the series of seminars on the mutual influence
of competition law and labour law in the era of ‘platformization’,
July 2022 – September 2023, Warsaw/Rzeszów – Porto**

Współpraca grupy polskich i portugalskich naukowców z Universidade Católica Portuguesa, Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie oraz Instytutu Nauk Prawnych PAN owocowała serią czterech seminariów roboczych, które odbyły się w Porto (lipiec 2022, wrzesień 2023) oraz w Warszawie (wrzesień 2022) i w Rzeszowie (maj 2023).

Do udziału w seminariach, koncentrujących się na problematyce korelacji między prawem konkurencji a prawem pracy w kontekście działalności platform cyfrowych, zapraszani byli także przedstawiciele innych jednostek naukowych oraz prawnicy-praktycy. Wśród uczestników nie zabrakło ekonomistów. W samej Unii Europejskiej za pośrednictwem platform cyfrowych pracuje obecnie ponad 28 milionów osób, a według prognoz liczba ta będzie dalej rosła. Ustawodawstwa krajowe i samo prawo europejskie nie nadążają za dokonującą się transformacją cyfrową, stąd konieczne jest podjęcie refleksji naukowej nad możliwymi modelami ochrony prawnej zarówno pracowników, jak i mechanizmu konkurencji, również dewastowanego w pewnym stopniu w konsekwencji „platformizacji” gospodarki.

Pierwsze seminarium zatytułowane „Gig workers, the national status quo in Portugal and Poland and the current EU legislation”, które odbyło się 9 lipca 2022 roku w Porto, zostało podzielone na cztery sesje. W sesji otwarcia przedstawicielka European Trade Union Institute, Silvia Rainone postawiła pytanie, czy ogłoszony przez Komisję projekt wytycznych w sprawie układów zbiorowych i prawa konkurencji przyniesie rzeczywistą zmianę w zakresie praw pracowniczych, czy też tylko doprowadzi do wykształcenia się podmiotów „trzeciej kategorii” (niepracowników i nieprzedsiębiorców). Profesor Adrián Tolodí Signes z Uniwersytetu w Walencji przedstawił z kolei założenia regulacji platform cyfrowych w Hiszpanii. Érica Silva, doradczynie prawna organizacji pozarządowych, omówiła zaś ścieżki legalizacji pobytu migrantów w Portugalii. W sesji zatytułowanej „Labour Economic Perspective” prof. Ana Teresa Ribeiro (Universidade Católica Portuguesa; dalej: UCP) omówiła problemy kwalifikacji prawnej pracowników platform i ich dostępu do negocjacji zbiorowych. Natomiast Marta Prata Domingos (UCP) zarysowała problemy prawne związane z dostępem pracowników platform do systemów zabezpieczenia społecznego, a Łukasz Cywiński (WSliZ) przedstawił ekonomiczną analizę ofert pracy w tzw. *gig economy*. Sesja trzecia koncentrowała się na prawie konkurencji – swoje spostrzeżenia na temat oceny działań platform cyfrowych z perspektywy prawa konkurencji przedstawiła prof. Sofia Oliveira Pais (UCP), a dr hab. Agata Jurkowska-Gomułka, prof. WSliZ, podzieliła się ze słuchaczami swoimi krytycznymi

uwagami co do projektu wytycznych Komisji w sprawie negocjacji zbiorowych i prawa konkurencji. W ostatniej sesji poświęconej migracji Sergio Tavares Marques (UCP) omówił trendy w ochronie pracowników-migrantów w UE, dr Sylwia Mazur (WSliZ) zanalizowała zaś wyzwania prawne dla włączania obywateli państw trzecich w rynek pracy UE.

Drugie seminarium pt. „Wyzwania prawa konkurencji i prawa pracy w erze cyfrowej” odbyło się w dniach 26–27 września 2022 r. w Warszawie. W ramach tego seminarium dr hab. Monika Szwarz, prof. INP PAN, w referacie pt. „Swoboda świadczenia usług a platformy internetowe – prawne ograniczenia działalności gospodarcze” omówiła wyzwania regulacyjne związane ze swobodą świadczenia usług w modelu gospodarki kolaboracyjnej (*collaborative economy*), zwracając szczególną uwagę na potrzebę regulacji na poziomie unijnym. Prof. Szwarz uwzględniła także kwestie związane z ochroną konsumentów oraz danych osobowych. W kolejnej części odniosła się do orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, które w oparciu o „starą logikę” okazało się nieadekwatne w nowym modelu gospodarki. Z kolei Marta Prata Domingos (Universidade Católica Portuguesa) w referacie pt. „Wyzwania stojące przed systemem pomocy społecznej i swobodą przepływu osób” skupiła się na systemach opieki społecznej w państwach członkowskich w kontekście pracowników platform. W szczegółowy sposób odniosła się do czynnika niepewności otaczającego tychże pracowników (od nieznanych zarobków, liczby godzin pracy, braku możliwości kontaktu z przełożonym, aż po miejsce wykonywania pracy). Dr Sylwia K. Mazur (WSliZ) w komunikacie pt. „Ochrona pracowników: wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie poprawy warunków pracy za pośrednictwem platform internetowych – Zbyt mało? Zbyt późno?” odniosła się do działań Komisji Europejskiej służących poprawie warunków pracy za pośrednictwem platform internetowych oraz wspieraniu zrównoważonego wzrostu cyfrowych platform pracy w UE. Kluczową częścią zaprezentowanych badań była analiza pakietu służącego poprawie warunków pracy za pośrednictwem platform będącego wynikiem dwuetapowych konsultacji z europejskimi z partnerami społecznymi. Artykuł 4 zaprezentowanej w grudniu 2021 dyrektywy wskazuje na listę kryteriów, które determinują status platformy jako pracodawcy. Dr Mazur poddała ocenie wzruszalność domniemania po stronie „pracodawcy”. Następnie Ines Sousa (Universidade Católica Portuguesa) w wystąpieniu pt. „Świat po sprawie *Yodel*. Czy krajowe prawo kryminalne może przyczynić się do ochrony pracowników platform?” poddała analizie orzecznictwo TSUE w odniesieniu do koncepcji zatrudnienia oraz pracownika, ze szczególnym uwzględnieniem „europeizacji” definicji pracownika. W finalnej części odniosła się do wyroku TSUE w sprawie *Yodel*, w której sąd odwołał się w definicji pracownika do czynnika niezależności oraz subordynacji. Dr hab. Grzegorz Materna, prof. INP PAN w swoim wystąpieniu pt. „Samozatrudnienie w polskim prawie konkurencji: doświadczenia sprzed ery cyfrowej” skoncentrował się na sytuacji prawnej osób samozatrudnionych w świetle polskiej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i praktyki decyzyjnej Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumenta. Reprezentujący również INP PAN Artur Szmigielski, w komunikacie pt. „Nadużywania pozycji dominującej na rynkach cyfrowych – teorie szkody dla konkurencji – platformy wielostronne” konkludował, że polityka konkurencji może być właściwym narzędziem do adresowania wyzwań wynikających z gospodarki cyfrowej.

Motywnym przewodnim trzeciego seminarium, które odbyło się 14 maja 2023 r. w Rzeszowie, były bieżące trendy w prawodawstwie oraz orzecznictwie związane z „platformizacją” („Platformisation & labour market: current trends in law and jurisprudence”). Seminarium rozpoczęła dr hab. Monika

Szwarc, prof. INP PAN, która zaprezentowała nową unijną regulację Digital Services Act (DSA) z perspektywy potencjalnych korzyści dla konsumentów, których źródłem miałyby być zobowiązania platform cyfrowych wynikające z DSA. Dr Ana Teresa Ribeiro (UCP) zaprezentowała zaś najnowsze zmiany w regulacjach poświęconych pracy na rzecz platform cyfrowych w Portugalii. Dr Benedita M. Queiroz (UCP) omówiła natomiast zagadnienie równości płci w kontekście pracy dla platform elektronicznych. Łukasz Cywiński przedstawił analizę ofert pracy dla gospodarki cyfrowej w Polsce. Wystąpienie Sergio Maia Tavares poświęcone było czynnikowi czasu jako (brakującemu) elementowi planowanej dyrektywy w sprawie poprawy warunków pracy za pośrednictwem platform internetowych. Ines Pereira de Sousa (UCP) omówiła zaś najnowsze orzecznictwo portugalskie odnoszące się do nielegalnego zatrudnienia. Z kolei Katarzyna Uryć-Dubis (WSliZ, Krajowa Administracja Skarbowa) przedstawiła wyzwania stojące przed prawem podatkowym w czasach platformizacji rynku pracy. Prof. Jan Olszewski (Uniwersytet Rzeszowski) wygłosił natomiast referat na temat wpływu prawa UE na dywersyfikację rynku pracy.

Ostatnie seminarium robocze odbyło się 8 września 2023 r. w Porto. Tematem przewodnim spotkania była przyszłość prawa w kontekście dynamicznego rozwoju platform internetowych. Pierwsza część poświęcona była wyzwaniom stojącymi przed prawem pracy zarówno w wymiarze krajowym, jak i europejskim, druga – prawu konkurencji. Seminarium otworzyło wystąpienie dr Benedity M. Queiroz (UCP), która zaprezentowała wyniki swoich badań nt. równości płci pracowników platform. Dr Giuseppe Manzotti (Católica Global School of Law w Lizbonie) zaprezentował prawa przysługujące twórcom treści internetowych. Naukowiec podkreślił, że twórczość taka jest często nisko płatna, a prawa twórców – w porównaniu z prawami właścicieli platform – ograniczone. Dr Sylwia K. Mazur (WSliZ) podsumowała natomiast swoje badania dotyczące potencjalnego wpływu dyrektywy w sprawie poprawy warunków pracy za pośrednictwem platform internetowych na sytuację pracowników pochodzących z państw trzecich, wyraźnie zaznaczając, że prace nad aktem wchodzą dopiero na etap dialogu pomiędzy instytucjami i kształt dyrektywy może jeszcze ulec zmianie. Pierwszy panel zakończyło wystąpienie Marty P. Domingos (UCP), która mówiła o ochronie socjalnej (a właściwie jej braku) towarzyszącej pracy platformowej. Wystąpieniem o sytuacji małych przedsiębiorstw w czasach gospodarki cyfrowej drugą część seminarium otworzył dr hab. Grzegorz Materna, prof. INP PAN. Polski naukowiec podkreślił, iż pomimo „przyjaznego” podejścia Unii Europejskiej, małe przedsiębiorstwa już muszą mierzyć się z technologicznymi gigantami, a dotychczasowe instrumenty są mieszkanką starych oraz nowych środków. Artur Szmigielski (INP PAN) mówił zaś o wyzwaniach stojących przed prawem konkurencji w czasach dynamicznego rozwoju platform, a także rozważał konieczność przemyślenia fundamentów istniejącego prawa konkurencji. Seminarium zakończyło wystąpienie Benedity Sequeiry (UCP) dotyczące funkcjonowania gigantów technologicznych w świetle art. 102 TFUE.

Wszystkie seminaria, które odbyły się w latach 2022–2023 były okazją do wymiany poglądów i wiedzy na temat problemów stanowiących aktualny przedmiot procesów prawodawczych w UE (w tym przyjętych jesienią 2022 r. wytycznych Komisji sprawie stosowania prawa konkurencji Unii do układów zbiorowych dotyczących warunków pracy osób pracujących na własny rachunek niezatrudniających pracowników). Szczególnie ciekawe dyskusje toczyły się na temat portugalskich regulacji i orzecznictwa odnoszącego się do pracy na rzecz

platform cyfrowych. Dorobek ten może służyć zarówno jako inspiracja, jak i przestroga dla kształtowania przepisów prawa i ich stosowania na poziomie krajowym, np. w Polsce oraz w UE.

Finansowanie

Seminaria były realizowane w ramach projektu „Pół-pracownicy i pół-konkurencji? Wzajemne oddziaływanie prawa konkurencji i prawa pracy w czasach „platformizacji”, współfinansowanego przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej w ramach programu „Wspólne projekty badawcze NAWA pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Portugalską” (nr umowy BPN/BPT/2021/1/00030/U/00001).

Deklaracja konfliktu interesów

Autor zadeklarował brak potencjalnych konfliktów interesów w odniesieniu do badań, autorstwa i publikacji tego artykułu.

dr hab. Agata Jurkowska-Gomułka, prof. WSiIZ

Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie
<https://orcid.org/0000-0001-7074-6850>

dr Sylwia K. Mazur

Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie
<https://orcid.org/0000-0002-9596-0797>